

Τα κέρδη καλπάζουν, η εργασία σε μνημόνιο διαρκείας

Του *Πάνου Κοσμά*

Το 2020 ήταν χρονιά μεγάλης ύφεσης και μεγάλης πτώσης των κερδών στο σύνολο του επιχειρηματικού τομέα. Οι αστικές πένες που ανέλαβαν να διεκτραγωδήσουν αυτό το αναπάντεχο «πάθημα» των καπιταλιστών απαιτώντας την κρατική βοήθεια (αλήθεια, τι απέγινε το δόγμα ότι το κράτος δεν πρέπει να παρεμβαίνει στην οικονομία;) από τα μέσα του 2021 είναι όχι μόνο ανακουφισμένες αλλά και θριαμβολογούν για τη θεαματική ανάκαμψη των κερδών. Και των ρυθμών ανάπτυξης, φυσικά, αλλά τις συγκεκριμένες πένες τις ενδιαφέρει η ανάπτυξη μόνο στον βαθμό ή επειδή συνοδεύεται από εξίσου μεγάλη, ή και ακόμη μεγαλύτερη, ανάκαμψη των κερδών.

Όποιος/α όμως σκεφτεί πως οι αστικές πένες και οι εκπρόσωποι του κεφαλαίου έπαψαν γι' αυτόν τον λόγο να ζητούν την κρατική βοήθεια, θα έχει κάνει μέγα λάθος. Και όποιος/α ήταν αρκετά καλοπροαίρετος άνθρωπος για να φανταστεί πως θα περισσέψει και λίγο ενδιαφέρον για τον κόσμο της εργασίας, έχει αποδειχθεί αφελής. Η γενική εικόνα είναι ότι τα κέρδη ανακάμπτουν γρήγορα και θεαματικά ενώ η εργασία παραμένει σε μνημόνιο διαρκείας.

«Ήρθε η ανάπτυξη», για τα κέρδη...

Ας μιλήσουμε συγκεκριμένα για την Ελλάδα και τα κέρδη του επιχειρηματικού τομέα. Στο σύνολο της οικονομίας, ο δείκτης των κερδών¹ που επιμελείται η μακροοικονομική βάση στατιστικών δεδομένων της Κομισιόν AMECO βυθίστηκε το 2020 στο 84,9 από 113,3% το 2019. Όμως το 2021 ανέκαμψε σε 91,4 και το 2022 αναμένεται να πραγματοποιήσει νέο άλμα στο 104,5. Ο δείκτης αυτός όμως δίνει μόνο μια γενική αλλά χρήσιμη εικόνα για το τι συμβαίνει με τη μάζα των κερδών στο σύνολο της οικονομίας.

Περιλαμβάνει δηλαδή το αποτέλεσμα των ισολογισμών του συνόλου των επιχειρήσεων: τόσο αυτών που έχουν ισχυρή κερδοφορία όσο και αυτών που αυτών ισχνή κερδοφορία ή και ζημίες.

Μεγαλύτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η εικόνα των κερδών των πολύ μεγάλων επιχειρήσεων, όπου έχουμε και τα πλέον πρόσφατα δεδομένα, δηλαδή των εισηγμένων στο χρηματιστήριο -και συγκεκριμένα στο Χρηματιστήριο Αθηνών- επιχειρήσεων. Εκεί, τα κέρδη όχι απλώς ανέκαμψαν θεαματικά σε σχέση με το 2020, αλλά για τις περισσότερες -και πιο ισχυρές- από αυτές τις επιχειρήσεις ανέκαμψαν πάνω από τα επίπεδα του 2019. Με απλά λόγια, αυτές οι επιχειρήσεις όχι μόνο «έσβησαν» τις απώλειες του 2020 αλλά βρέθηκαν με κέρδη υψηλότερα του 2019! Και αυτό, στο εννεάμηνο του 2021, δηλαδή σε διάστημα μόλις λίγων μηνών από το «άνοιγμα» των οικονομιών με την άρση των lockdown. Στη λίστα των πρώτων 40 εξ αυτών² βρίσκουμε απίστευτα ποσοστά αύξησης των κερδών από το εξάμηνο του 2021 (όπου τα κέρδη είχαν ήδη ανακάμψει σημαντικά) στο εννεάμηνο του 2021, από 50% έως πάνω από 1.000%.

...αλλά όχι για την εργασία

Στον αντίποδα, η εργασία ζει σε καθεστώς ακραίας λιτότητας, σε μνημόνιο διαρκείας. Η Ελλάδα έχει δύο θλιβερές «πρωτιές», όσον αφορά τον εργατικό μισθό και, συνακόλουθα, τους δείκτες κοινωνικής δυστυχίας:

Η πρώτη: Ο κατώτατος μισθός εξακολουθεί να είναι, 10 χρόνια ύστερα από την μείωσή του κατά 22% την 1η Μαρτίου 2012 επί πρωθυπουργίας Λουκά Παπαδήμου, κάτω από τα επίπεδα του Φεβρουαρίου 2012. Η Ελλάδα είναι η μοναδική ευρωπαϊκή χώρα που ο κατώτατος μισθός παραμένει κάτω από τα επίπεδα των αρχών του 2012!

Η δεύτερη θλιβερή πρωτιά είναι απόρροια της πρώτης: η Ελλάδα είναι η μοναδική ευρωπαϊκή χώρα στην οποία το όριο της φτώχειας είναι πολύ κάτω από τα επίπεδα του 2009 (αφού αντιστοιχεί στο 60% του ισοδύναμου διάμεσου μισθού). Το γεγονός αυτό έχει δύο συνέπειες:

Πρώτο, ότι... καλλωπίζει τους δείκτες της φτώχειας. Το ποσοστό φτώχειας, υπολογιζόμενο σε βάση πολύ μειωμένη σε σχέση με τον χρόνο έναρξης της κρίσης (2008-2009), καταγράφεται πολύ χαμηλότερο του πραγματικού (και, παρ' όλα αυτά, το υψηλότερο στην Ευρωζώνη). Με βάση τα στοιχεία της Eurostat, το ποσοστό φτώχειας υπολογισμένο με βάση το 60% του διάμεσου μισθού του 2008, ήταν το 2015 48% και το 2019 42%!!! Μπορεί να εικάσει κανείς την ανάλογη εκτίναξη των αριθμών σε άλλους δείκτες της φτώχειας αν πάρουμε ως βάση τα προ της κρίσης επίπεδα...

Στα προηγούμενα θα πρέπει να προσθέσουμε τη μεγάλη έκταση των παραβιάσεων της εργατικής νομοθεσίας, που τα κυβερνητικά νομοθετήματα διευκολύνουν ή και να νομιμοποιούν (όπως οι προβλέψεις του «νόμου Χατζηδάκη»), που επιδεινώνουν την κατάσταση και πιέζουν συνολικά την κλίμακα των μισθών προς τα κάτω, με αποτέλεσμα υψηλό ποσοστό εργαζομένων να αμείβεται με μισθό στο φάσμα από -10% έως +10% του κατώτατου.

Η ανάπτυξη ήρθε για τα κέρδη, αλλά η εργασία περιμένει στη στάση, υπό βροχήν και επί ματαιώ...

Ο ΣΕΒ διεκδικεί, τα συνδικάτα όχι!

Ωστόσο, το... συνδικαλιστικό όργανο των εργοδοτών, στην ουσία το «συνδικάτο των εισηγμένων», ο ΣΕΒ, δεν αρκείται σε αυτά. Διατυπώνει διαρκώς προς την κυβέρνηση παραινέσεις, προτάσεις αλλά και απαιτήσεις. Η πλέον πρόσφατη απαίτησή του, διατυπωμένη διά χειλέων του προέδρου του Δημήτρη Παπαλεξόπουλου, είναι να στηρίξει η κυβέρνηση και τις επιχειρήσεις για να αντισταθμίσουν το αυξημένο ενεργειακό κόστος, για να παραμείνουν ανταγωνιστικές διεθνώς! Μα να επιδοτούνται τα εργατικά νοικοκυριά κι όχι οι επιχειρήσεις; Σκάνδαλο! Πράγματι τέτοια... ταξική μεροληψία της κυβέρνησης προς τον κόσμο της εργασίας, είναι αδιανόητη... Αφού όμως διασκεδάσαμε λίγο με το ανέκδοτο, ας μιλήσουμε σοβαρά. Οι επιχειρήσεις, πέρα από τη θεαματική ανάκαμψη των κερδών, έχουν και ένα πασίγνωστο τρόπο για να αντισταθμίσουν τις απώλειες από την αύξηση του κόστους παραγωγής: μετακυλίζουν το κόστος

στις τιμές των τελικών προϊόντων. Δηλαδή μετακυλίνουν το κόστος στη λαϊκή κατανάλωση! Οι εργαζόμενοι όμως, δεν έχουν στα χέρια τους ένα τέτοιο μηχανισμό. Και όχι μόνο αυτό, αλλά πληρώνουν για να προμηθευτούν τα αναγκαία για τη ζωή τους προϊόντα και υπηρεσίες τη μετακύλιση από τις επιχειρήσεις του κόστους παραγωγής τους στα προϊόντα.

Πέραν τούτου όμως, οι επιχειρήσεις έχουν πολλαπλώς και γενναία επιδοτηθεί τα τελευταία χρόνια, οπότε οι διαρκείς εκκλήσεις τους προς το κράτος για βοήθεια αποτελούν πρόκληση. Ιδιαίτερα μάλιστα αν αξιολογήσουμε την απλόχερη στήριξη που τους έχει παράσχει το κράτος σε πλήρη αντίστιξη με την απουσία στήριξης στην εργασία.

Υπάρχει, παρ' όλα αυτά, ένας «μηχανισμός» μέσω του οποίου μπορεί να διεκδικηθεί η κάλυψη των απωλειών στο εργατικό εισόδημα από το κύμα ακρίβειας που είναι σε πλήρη ακμή: η διεκδίκηση σημαντικών αυξήσεων στον εργατικό μισθό. «Μα έτσι θα δημιουργηθεί φαύλος κύκλος αυξήσεων στις τιμές και τους μισθούς», φρικιούν οι νεοφιλελεύθεροι. Ωστόσο, ο Μαρξ έχει διευκρινίσει από τον 19ο αιώνα πως αυτός ο κύκλος είναι «φαύλος» μόνο για το κεφάλαιο, όχι για την εργασία. Αυτό εξάλλου εξηγεί την «ψύχωση» των νεοφιλελεύθερων με τον πληθωρισμό και αποκαλύπτει τους βαθύτερους φόβους τους για το τωρινό κύμα πληθωρισμού: τους ανησυχεί -και το λένε!- ο «εργατικός πληθωρισμός», δηλαδή το να προκαλέσει ο πληθωρισμός ένα κύμα αγώνων για την αύξηση του εργατικού μισθού.

Ας κάνουμε λοιπόν τους φόβους τους πραγματικότητα! Ας κάνουμε σημαία μας το σύνθημα για αύξηση του κατώτατου μισθού στα προ των μνημονίων επίπεδα. Μια τέτοια κατάκτηση δεν θα καλύπτει τις εργατικές ανάγκες, αλλά θα δώσει αυτοπεποίθηση και «φτερά» στους αγώνες των εργαζομένων, θα αποτελέσει καμπή στη συγκυρία. Η επίτευξη αυτού του στόχου, ωστόσο, απαιτεί, πέρα από κατανόηση της σημασίας του, και συνδικάτα που να έχουν ταξική επίγνωση και προσανατολισμό όσο και... ο ΣΕΒ!